

Тетяна Яцечко-Блаженко  
старший викладач кафедри  
документознавства та музейної справи

Рудянин Іван  
старший викладач кафедри археології,  
давньої та середньовічної історії України  
Східноєвропейського національного університету

СПІВПРАЦЯ «Державного історико-культурного заповідника у місті  
Луцьку» ТА ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО  
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

26 березня 2015 р. Державному історико-культурному заповіднику у місті Луцьку виповнилось 30 років. На перших керівників заповідника була покладена нелегка місія: організація охорони території, створення матеріальної бази, формування кадрового штату та облаштування території заповідника. Усі ці роки тривала тісна співпраця між заповідником та викладачами і студентами історичного факультету Луцького державного педінституту імені Лесі Українки (тепер Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки). (Додатки 1, 2, 3).

Традиційно, ось уже кілька десятків років, кафедра археології, давньої та середньовічної історії України, луцького вишу, організовує і пропонує студентам на вибір кілька баз практик, де можна брати участь у археологічних розкопках. Одним з таких об'єктів тривалий період був Луцький замок, у складі заповідника. Сам замок довгий час був базою літньої польової археологічної практики. Керівником практики був професор, доктор історичних наук Кучинко М.М. (Додаток 4).

Археологічна практика в Луцькому замку дала можливість різним поколінням студентів-істориків уперше торкнутися до «живої історії», набути власний досвід спілкування із минущиною. Луцький замок та його споруди – це унікальна історична пам'ятка національного значення, одна із

найбільших, що збереглася на Волині. Сучасний Луцьк – середньовічний Лучеськ – належить до найвизначніших міст України. За часів Київської Русі Лучеськ був центром князівства, одним з найрозвинутіших міст Волинської землі [2, 416; 3, 374]. На відміну від багатьох давньоруських міст, які зі зміною політичної ситуації, внаслідок монголо-татарського нашествия, прийшли в запустіння чи перетворились у села, Лучеськ продовжував розвиватись як велике місто, важливий економічний і культурний центр України. Свідченням чого є початок будівництва Луцького замку та культових споруд [1, 124]. (Додаток 5, 6, 7).

Археологічна практика на території Луцького заповідника дала змогу поповнити фонди Луцького історико-культурного заповідника, Волинського краєзнавчого та інших музеїв значною кількістю експонатів, створити Музей археології Волині, який діє при Східноєвропейського національному університеті імені Лесі Українки. Археологічна практика проводилась для студентів-істориків наприкінці першого року навчання. Польова археологічна практика є завершальним етапом вивчення курсу і найважливішою складовою частиною спеціальної підготовки студентів. Мета археологічної практики – це закріплення теоретичних знань, отриманих в процесі вивчення курсу «Археологія України», «Основи антропології», і також ознайомлення студентів з сучасними методами польових археологічних досліджень, а також підготовка студентів до самостійної практичної діяльності.

Під керівництвом досвідчених науковців молоді історики на території Луцького замку мали можливість докладно ознайомитися з методикою польових археологічних досліджень, обробкою знахідок, набували знання про матеріальну культуру лучан від давньоруських часів до ХХ ст., та робили свій внесок у вивчення багатого минулого обласного центру. На території заповідника студентами під час практики були виявлені матеріали різних епох, знайдено чимало керамічного посуду (в тому числі й немісцевого), а також виробів з металу (побутові речі, зброя, прикраси). Разом із розкопками

студенти змогли не лише поринути в атмосферу старовини й пошуку археологічних «скарбів», але й пізнати свій рідний край. Керівники практики показували студентам-першокурсникам як правильно не лише знімати крок за кроком тисячолітні нашарування, а й правдиво бачити та достовірно фіксувати найдрібніші сліди історії, навчаючи основним засадам майбутньої професії. Зрозуміло, що після практики в замку, більшість студентів обирали собі спеціалізацію «археологія», свідченням цього може бути те, що сьогодні багато наших випускників стали успішними археологами та працівниками Луцького заповідника.

Для студентів археологічний сезон завжди завершувався цікавою екскурсією по трьох вежах Луцького замку, яку проводили талановиті екскурсоводи заповідника. Екскурсія включала також знайомство з експозиціями, які знаходились у приміщеннях Музею дзвонів та Музею книги. Прощатися з практикою, студентам завжди було важко, усі мріяли про наступне літо, коли вони закінчать усі навчальні плани другого курсу і уже як волонтери, у свій вільний час, знову зможуть лопатами та щіточками гортати дивовижні сторінки історії міста Лучеська.

Луцький заповідник завжди з приємністю приймає гостей історичного факультету, а саме із Польщі, які щорічно приїжджають по студентському міжнародному обміну із Університету Марії Кюрі-Склодовської у м. Любліні. Закордонних гостей завжди вражає велич і краса нашого Старого міста, яка дозволяє зануритись в атмосферу старовини та історії. Приємно, що для гостей екскурсія проводиться на польській мові, це говорить про високий професіоналізм та багатогранність працівників заповідника, які можуть знайти підхід до кожного відвідувача та заставити його приїхати до Луцька ще раз. (Додаток 8).

Крім практики, до Луцького замку студенти історично факультету часто приходять просто на екскурсії. Зокрема, дуже цінними вони є для студентів спеціальності «історія» та «музейна справа та охорона пам'яток історії та культури». Адже під час екскурсій до замку студенти бачать як

потрібно проводити екскурсію, на що звертати увагу, як зацікавити гостей міста цікавими фактами з його історії. (Додаток 9).

Співпраця між заповідником та факультетом є дуже активною і в царині науки. Луцький замок, його споруди та пам'ятки Старого міста є предметом наукових досліджень не лише викладачів, а й студентів та аспірантів історичного факультету. Про свої розвідки в історії давнього міста Луцька студенти щорічно доповідають під час «Фестивалю науки», який проходить в травні в стінах СНУ імені Лесі Українки. Одна із експозицій в Музеї археології СНУ імені Лесі Українки, присвячена пам'яткам нашого Старого міста.

Протягом 30-ти років існування заповідника існує договір про співпрацю із історичним факультетом СНУ імені Лесі Українки. Він спрямований на посилення інтеграції науково-дослідних розробок і освітнього та навчально-виховного процесів, покликаний сприяти розвитку двосторонніх наукових контактів, поліпшувати пам'яткоохоронну галузь, а також сприяти якісній фаховій підготовці майбутніх спеціалістів істориків та музеєзнавців у Волинському регіоні. Маємо велику надію, що співпраця заповідника та історичного факультету продовжуватиметься й надалі, та буде ще більш плідною та цікавішою.

#### *Література і джерела*

1.Баюк В. Археологічні дослідження Луцька (історія та сьогодення) / В. Баюк // Краєзнавство: науковий журнал. – К.: В-во «Телесик», 2010. – Ч.1-2. – С.123-129

2.Кучинко М. Міста і городища Луцької землі княжої доби у світлі археології / М. Кучинко // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2011. – Вип. 20. Actes testantibus : ювілейний зб. на пошану Леонтія Войтовича. – С. 414-421.

3.Шкоропад В., Златогорський О., Баюк В. Охоронні археологічні дослідження в центрі міста Луцька / В. Шкоропад, О. Златогорський, В. Баюк // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Старовижівщина з глибини століть.

Науковий збірник. – Вип.28. – Луцьк, 2008. – С. 374-375.

Тетяна Яцечко-Блаженко – старший викладач, кафедра документознавства та музейної справи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, т. 0672561007, e-mail – 44tina@rambler.ru

Рудянин Іван – старший викладач, кандидат історичних наук, кафедра археології, давньої та середньовічної історії України. т. 099-973-12-42, e-mail: rudyanini@i.ua